

Din Patrimoniul Memorialului Ipotești – o scrisoare către I.E. Torouțiu

În 1931, apărea primul volum din *Studii și documente literare*, pe care I.E. Torouțiu îl întocmise în colaborare cu Gh. Cardaș. Următoarele douăsprezece, Torouțiu avea să le întregască de unul singur. În 1946, după editarea celui de-al treisprezecelea volum, editorul decide să doneze arhiva și biblioteca sa Academiei Române. Dosarul-inventar cuprindea „170 de manuscrise; 10873 scrisori; 14 documente ș.a.; 4424 titluri de cărți și 580 titluri de periodice” (a se vedea: P. Țugui, *Ilie Torouțiu și bogata sa arhivă de istorie literară*, în: „Codrul Cosminului”, nr. 10, 2004). Cu toată meticulozitatea pentru grija de a păstra colecția integrală într-un singur loc, unele documente au ajuns în alte biblioteci decât cea a Academiei Române. O scrisoare, nedată și nesemnată, se păstrează astăzi în Fondul Documentar Ipotești.

Autorul scrisorii îl anunța pe Torouțiu despre decesul Virginiei Micle-Gruber, fiica mai mică a Veronicăi Micle. Născută pe 7 martie 1868, Virginia Micle-Gruber se stinge pe 29 septembrie 1937, la vârsta de 69 de ani. Profesoară de matematică și științe ale naturii, Virginia Micle a fost încadrată, mai întâi, în învățământul din Botoșani, la „Externatul secundar de fete”, apoi, la Pașcani, Focșani și Iași. A scris și a publicat și poezie (semnând și cu pseudonimul *Brândușa* – M. Straje, *Dicționar de pseudonime*, București, 1979, p. 438), dar debutul ei în volum, așa cum dorea soțul său, Eduard Gruber, să se întâmple (un volum cu o sută de poezii: 50 ale sale și 50 ale Virginiei – A. Gorovei, *Eduard Gruber*, în: E. Gruber, „Stil și gândire”, București, 2006, p. 44), se pare că nu s-a produs.

O parte din manuscrisele și scrisorile Veronicăi Micle s-au aflat în posesia Virginiei Micle. Parcursul acestor scrisori este destul de sinuos și neclarificat până la sfârșit. Se cunoaște că 11 scrisori i-au fost încredințate de Virginia Gruber, „cândva după 1900, lui I. Scurtu, care pregătea o teză despre poet la Viena (apărută în 1903)” (P. Cornea, *Dimensiunile unei revelații*, în: „Observator cultural”, nr. 16 din 16 iunie 2000). Iar în 1905, Virginia Gruber „încredințează publicității șase scrisori dela Veronica și una dela Eminescu. Scrisorile cad însă pe mâna unui tânăr publicist fără experiență, care le editează și le însoțește «de câte o entuziastă și diluată notă de cel mai prost gust». Mai târziu Virginia Gruber încredințează spre publicare unui alt editor, tot așa de nepriceput ca și primul, întreaga corespondență dintre Eminescu și Veronica Micle. E mai mult ca sigur că (...) n-a încredințat celor doi editori ocazionali decât copiile scrisorilor dintre Eminescu și Veronica Micle” (B. Jordan – Lucian Predescu, *Caragiale. Tragicul destin al unui mare scriitor*, București, 1939, p. 122). Fragmente din scrisori publicate, mult mai devreme, în 1890, Eduard Gruber, în revista „Arhiva”. Coroborarea acestor fragmente cu scrisorile din volumul *Dulcea mea Doamnă / Eminul meu iubit. Corespondența*

inedită Mihai Eminescu – Veronica Micle (București, 2000) confirmă că scrisorile publicate de Cristina Zarifopol-Illias, încredințate mamei sale de Anna Maria Grigorcea-Messeri, străne-poata Valeriei Micle, s-au aflat, mai întâi, în posesia Virginiei Micle: „«pachetul cu panglică albastră» cum era cunoscut de către G.T. Kirileanu prin anii 40 ai secolului trecut” (N. Georgescu, *Introducere. Eduard Gruber și destinele eminesciene*, în: E. Gruber, „Stil și gândire”, București, 2006, p. 19) trecuse la moștenitorii Valeriei Micle.

Selecția și colajul făcut de Eduard Gruber – subliniază N. Georgescu – urmărea „vag dilema lui Eminescu – «cercul vicios al ziaristicii» sau «iubirea casnică» (N. Georgescu, *Introducere*, p. 18). Nici pe departe acest text și nu doar „căsătoria cu Virginia Micle” și „repetarea destinului poetului” (N. Georgescu, *Introducere*, p. 5) îl leagă însă pe Gruber de „lumea lui Eminescu”. Gruber privește „lumea lui Eminescu” din perspectiva psihologiei literare experimentale (ale cărei baze le pune în România). Descoperirea celor cinci feluri de gândire – vizuală, auditivă, motorie, indiferentă și abstractă – „sunt menite, scria Eduard Gruber, a regenera critica artistică în genere și în special pe cea literară”, iar „critica literară în unele cazuri poate deveni *psihologie literară*” (p. 67). Analizând, din acest punct de vedere textul eminescian, Gruber conchide: „Dacă pe lângă caracterele organizării sale intelectuale, pe cari, le-am văzut, vom mai adăuga și puternica lui gândire, volnică de cele mai înalte abstracțiuni și cugetări filosofice, și care așa de bine se răsfrânge în *Împărat și proletar*, în *Glosă*, în *Rugăciunea unui Dac*, în etern-stătătoarele lui *satire*, va trebui să încheiem că Eminescu este un tip indiferent din cele mai bine înzestrate. Acesta e cuvântul psihologiei literare. El întrunește, credem, toate chipurile de gândire, ce se cunosc astăzi. Lumea lui lăuntrică este o simfonie într-un paradis sufletesc. Iar această lume, în volumul său de *Poezii*, o talmăcește într-un *stil bogat*” (E. Gruber, *Stil și gândire*, București, 2006, p. 74).

Ala Sainenco,
Memorialul Ipotești

Scumpe amice,
 Virginia Micle-Gruber a încetat din viață în Viișoara ei numită „Piscul Socola” din podgoriile comunei Bucium, în dimineața zilei de 1 Octombrie (Vineri) și a fost înmormântată în ziua de 3 Octombrie, în comuna Bucium, în preajma bisericiței de acolo.
 Au rămas în urma ei manuscrite, scrisori de la I. Bianu și [indescifrabil], poeziile ei gingașe, scrisori și doi copii: un băiat și o fată, majori și căsătoriți.
 Despre biata Virginia am publicat un articol în „Dimineața” prin august a.c. Ți-am [indescifrabil] copie de pe răvașul [fragment lipsă] și despre Gruber (în volumul lui Artur Gorovei „Din alte vremi” găsești prețioase relatări și amintiri despre Gruber).
 Dacă nu mă înșel, mi se pare că [indescifrabil] vei face o comunicare la Academie despre „Eminescu și Lenau”. Îți înaintez (?) eseul lui R. Ionescu-Sion (I. „Iubite Șaraga”). Volumul se intitulează „Scrieri literare”. Răspunde-mi dacă îl ai sau (?) de-l poți găsi undeva. În caz contrar, ți-l voi procura eu. Trebuie [indescifrabil]

scumpe amice
 Virginia Micle-Gruber a încetat din viață în Viișoara ei numită „Piscul Socola” din podgoriile comunei Bucium, în dimineața zilei de 1 Octombrie (Vineri) și a fost înmormântată în ziua de 3 Octombrie, în comuna Bucium, în preajma bisericiței de acolo.
 Au rămas în urma ei manuscrite, scrisori de la I. Bianu și [indescifrabil], poeziile ei gingașe, scrisori și doi copii: un băiat și o fată, majori și căsătoriți.
 Despre biata Virginia am publicat un articol în „Dimineața” prin august a.c. Ți-am [indescifrabil] copie de pe răvașul [fragment lipsă] și despre Gruber (în volumul lui Artur Gorovei „Din alte vremi” găsești prețioase relatări și amintiri despre Gruber).
 Dacă nu mă înșel, mi se pare că [indescifrabil] vei face o comunicare la Academie despre „Eminescu și Lenau”. Îți înaintez (?) eseul lui R. Ionescu-Sion (I. „Iubite Șaraga”). Volumul se intitulează „Scrieri literare”. Răspunde-mi dacă îl ai sau (?) de-l poți găsi undeva. În caz contrar, ți-l voi procura eu. Trebuie [indescifrabil]

Scumpe amice,

Virginia Micle-Gruber a încetat din viață în Viișoara ei numită „Piscul Socola” din podgoriile comunei Bucium, în dimineața zilei de 1 Octombrie (Vineri) și a fost înmormântată în ziua de 3 Octombrie, în comuna Bucium, în preajma bisericiței de acolo.

Au rămas în urma ei manuscrite, scrisori de la I. Bianu și [indescifrabil], poeziile ei gingașe, scrisori și doi copii: un băiat și o fată, majori și căsătoriți.

Despre biata Virginia am publicat un articol în „Dimineața” prin august a.c. Ți-am [indescifrabil] copie de pe răvașul [fragment lipsă] și despre Gruber (în volumul lui Artur Gorovei „Din alte vremi” găsești prețioase relatări și amintiri despre Gruber).

Dacă nu mă înșel, mi se pare că [indescifrabil] vei face o comunicare la Academie despre „Eminescu și Lenau”. Îți înaintez (?) eseul lui R. Ionescu-Sion (I. „Iubite Șaraga”). Volumul se intitulează „Scrieri literare”. Răspunde-mi dacă îl ai sau (?) de-l poți găsi undeva. În caz contrar, ți-l voi procura eu. Trebuie [indescifrabil]

Text transcris de Mihaela Anițului,
 Memorialul Ipotești